

EKO TURİZM POTANSİYELİ ve UYGULAMALARI : ÇANAKKALE - BİGA ÖRNEĞİ

*Eco Tourism Potential and Its Implementation:
Example of Çanakkale- Biga*

ÖZ

Son yıllarda gerek çevre kirliliğinin önlenmesi gerekse doğaya olan talebin artması eko-turizm kavramını ön plana çıkarmıştır. Bu çalışmanın amacı Çanakkale'nin en büyük ilçelerinden biri olan Biga'nın eko-turizm potansiyelini belirlemektir. Bu amaçla yapılan odak grup çalışmasında Biga'nın çekici yönlerinin neler olduğu ve eko-turizm açısından hangi özelliklerin ön plana çıkarılması gerektiği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, Biga'nın zengin kültürel değerlere ve çok sayıda eko turizm aktivitelerini mümkün kılan doğal güzelliklere sahip olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte Biga'nın destinasyon merkezine dönüştürülmesi, bazı düzenlemeler ve yatırımları gerektirmektedir. Ayrıca henüz yeteri kadar çekiciliğe sahip olmayan Biga'nın kültür rotalarının Çanakkale'nin bilinen noktalarıyla birleştirilmesi ve bisiklet yollarına uluslararası nitelik kazandırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, eko-turizm, odak grup çalışması

ABSTRACT

In recent years, both the prevention of environmental pollution and the increase in the demand for nature have brought the concept of ecotourism to the forefront. The aim of this study is to determine the eco-tourism potential of Biga, one of the largest township of Çanakkale. In the focus group study conducted for this purpose, it was determined what the attractive aspects of Biga are and which features should be highlighted in terms of eco-tourism. The results of the research indicated that Biga has rich cultural values and natural beauties that make many eco-tourism activities possible. However, the transformation of Biga into a destination center requires some regulations and investments. In addition, it has been concluded that the cultural routes of Biga, which do not have enough attractiveness yet, should be combined with the known points of Çanakkale and the bicycle paths should be given an international quality.

Keywords: Sustainability, ecotourism, focus group study

Murat AKYILDIZ
akyildizmurat@hotmail.co
m 0000-0002-3961-8540

Emine ÇETİN
eminecetin@comu.edu.tr
0000-0002-6683-1507

Düzeltilme: Çalışmada yazar sıralaması 17/2 sayısında sehven hatalı basılmıştır. Bu çalışma Yazar sıralamasının düzeltilmiş halidir.

1. GİRİŞ

Teknolojideki gelişmeler sadece uluslararası ticaretin değil, aynı zamanda turizm sektörünün de hızla gelişmesine neden olmuştur. Teknoloji bir yandan insanların küresel düzeyde ulaşımını kolaylaştırmakla kalmamış, üretimin makineleşmesi ve çalışma koşullarının iyileşmesi nedeniyle insanların boş zamanlarını değerlendirme ihtiyacını artırmıştır. Günümüzde dünya çapında toplam turizm gelirlerinin ekonomideki payının % 12'lerde olması; (Statista, 2022: 1), hatta bazı ülkelerde, örneğin Maldivler'de Gayri Safi Milli Hasılasındaki payının % 60'lara ulaşması (Ülkelerin Turizm Gelirleri 2017) sektörün ekonomide ne kadar önemli bir yere sahip olduğu gösterir.

Ancak tüm dünyada artış gösteren kitlesel turizmin ekonomiye yaptığı muazzam katkıya rağmen, doğal çevreye verdiği zararlar 1970'li yıllardan itibaren dikkat çekmeye başlamıştır. Sadece sanayiye bağlı üretimin değil, aynı zamanda kitlesel turizmin doğal çevrede yarattığı tahribat nedeniyle sürdürülebilir turizm kavramı önem kazanmış ve bu bağlamda turizmde çevreye duyarlılığı vurgulayan eko-turizm kavramı doğmuştur.

Turizm Bakanlığının yayımladığı 2023 turizm stratejisi belgesinde Türkiye'nin kıyı turizm yanında zengin alternatiflere sahip olduğu fakat bunu yeterince değerlendiremediğine vurgu yapılarak; kaynakların sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde kullanılması suretiyle hem turizm gelirlerinin artırılması hem de gelecek nesillere yaşanabilir dünya bırakılması hedeflenmiştir.

Uzun dönemli turizm planlamasında benimsenen temel strateji, turizm kaynaklarının noktasal ölçüde planlanması yerine turizm koridorları boyunca ele alınmasıdır. Böylece turizm destinasyonlarının çekiciliğinin artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir (KTB, 2007: 1).

Geçtiğimiz yıllarda Güney Marmara kalkınma Ajansının (GMKA) desteğiyle Çanakkale Ticaret Odası tarafından (ÇTO) hazırlanan çalışma raporunda Çanakkale'nin eko-turizm potansiyeli ele alınmıştır. Çanakkale'nin gerek kültürel gerekse doğal güzellikler açısından zengin bir potansiyele sahip olduğuna dikkat çekilen raporda, Biga'ya Çanakkale'nin 12 ilçesi arasında onbirinci sırada yer verilmiştir. Bölgede yapılabilecek eko turizm aktiviteleri foto safari, kuş gözlemciliği, dağ ve yayla gezileri olarak sayılırken, Priapos kalıntılarının yanısıra yelkencilik sporuna elverişli olması nedeniyle Karabiga; Parion antik kenti nedeniyle Kemer'in destinasyon noktaları olabileceğine dikkat çekilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, ÇTO'nun hazırladığı rapora göre, nispeten sınırlı potansiyele sahip Biga ilçesinde eko-turizm açısından potansiyel faaliyet alanlarının neler olabileceğini saptayarak bunların geliştirilmesi için nelerin yapılması gerektiği konusunda öneriler sunmaktır. Araştırmanın Biga ilçesinin ekonomik sosyal ve kültürel yapısının yanısıra eko-turizmin gelişmesine hizmet edecek projelendirme çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE EKOTURİZM

Sürdürülebilirlik en basit ifadeyle arzu edilen konularda devamlılığın sağlanmasıdır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik her alanla ilgili olabilir. Owen ve arkadaşları sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal alanları kapsadığını ileri sürer (Owen, Chiras and Reganold, 1998: 1). Gerçekten de ekonomi toplum ve çevre iç içe geçmiş kavramlardır. Bu bağlamda Uygulamada sürdürülebilirlik ekonomik kalkınmayı çevre koruma ve insan refahı ile uyumlu hale getirme çabalarını ifade eder. Amerikan Çevresel Koruma Ajansı, sürdürülebilirliği "Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılamak" olarak tanımlar (US EPA, ...) çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması; doğal

çevrenin varlığını sürdürülebilirlik şeklinde kullanılmasını ve onlara kendilerini yenileyebilecek zamanın bırakılmasıyla sağlanabilir.

İdeal olarak sürdürülebilirliğin sağlanması iki temel şartın yerine getirilmesini gerektirir. Birincisi, her bir faaliyet alanında sürdürülebilirliğin sağlanması; ikincisi, sürdürülebilirlik çabalarının küresel çapta ve tüm toplum seviyesinde gösterilmesidir (Aiking ve De Boer, 2004: 365). Bu bağlamda çevresel sorunların küresel çapta ele alınması ilk kez 1972 'de Stockholm konferansında gerçekleşmesine rağmen, sürdürülebilirliğin turizme uyarlanması 1992'de Rio zirvesinde ele alınmıştır. Bu zirvede eko-turizm : “yeryüzünde doğal kaynakların sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım ya da tavır” olarak tanımlanmıştır (ÇTO, 2013).

Sürdürülebilirliğin eko turizme uyarlanması ilk kez 1992 yılında gerçekleşmesine rağmen, 1998 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından 2002 yılının eko turizm yılı olarak ilan edilmesi, konuya gösterilen hassasiyeti artırmıştır. Nitekim 2000 yılından itibaren dünyanın çeşitli ülkelerinde, örneğin Brezilya, Ekvador ve Maldiv adaları gibi ülkelerde, eko turizmin yönetimi, gelişimi ve planlaması konusunda çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. Bununla birlikte dünya eko-turizm zirvesi ilk kez 2002 yılında Kanada'da “Quebec Dünya Eko-turizm Zirvesi” adıyla gerçekleştirilmiştir (Akoğlu, 2018).

Aynı yıl, yani, 2002 yılında, World Trade Organization (WTO) eko turizmin temel ilkelerini üç maddeyle özetlemiştir. Birincisi yerel halkın refah düzeyine katkı sunması, ikincisi ziyaretçilere yerel halka kültürel mirası hakkında bilgi vermesi, üçüncüsü ziyaretçilerin küçük gruplar halinde olmasıdır. Tanımından hareketle bu ilkelere eklenebilecek dördüncü madde çevreye verilen zararın sürdürülebilirliği sağlayacak ölçüde kontrol altında tutulmasıdır.

Eko turizmin ana hatları ve ilkeleri tanımlanmasına rağmen; ülkeler arasındaki kültür farklılıkları ve gelişmişlik düzeyine göre eko-turizm faaliyetleri farklı uygulamalar olarak ortaya çıkabildiği gibi eko turizmle eş anlamlı kullanılmasına rağmen farklı terimlerle de anılabilmektedir. Örneğin eko-turizm zaman içerisinde sürdürülebilir turizm, yeşil turizm, özel ilgi turizmi, alternatif turizm, doğaya dayalı turizm ve yumuşak turizm (Akpınar & Bulut, 2010) ve kırsal turizm terimleriyle eş anlamlı kullanılmıştır (Soykan, 2003). Şüphesiz her birinin ara kesitleri olmakla birlikte birbirinden ayrıldıkları noktalar vardır. Bu durum tıpkı müşteriye dokunmanın 387 türünü kitabında toplayan Kaya'nın (2010) “pazarlama bir midir, bin midir?” sorusuna “pazarlama bir nar gibidir. Hem birdir hem de bindir” ya da “Aynı maddenin farklı özellikteki aynalarda görünen farklı yansımalarıdır” şeklinde verdiği cevap gibidir. Diğer bir ifadeyle her bir terim her bir uygulamanın ortak yönlerine karşılık, uygulama biçimindeki stratejik farklılıklarını ve önceliklerini vurgular.

2.1. Eko-turizmin Turizm İçindeki Yeri

Turizmdeki temel amaç ekonomik kazanç sağlamaktır. Turizmin çok sayıda tanımı olmakla birlikte; Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) yapmış olduğu tanımın ortak bir anlayışı temsil ettiği ileri sürülebilir. UNWTO Turizmi, “Boş zaman değerlendirme iş yapma veya diğer amaçlarla ard arda bir yıldan fazla olmamak kaydıyla olağan (Alışılmış) ortamların dışındaki yerlere seyahat eden ve bu yerlerde kalan kişilerin faaliyetleri” olarak tanımlar. UNWTO aynı zamanda her seyahatin turizm olmadığını, seyahatin turizm kapsamında değerlendirilmesi için en az üç kriteri taşıması gerektiğini ileri sürer. Bunlardan birincisi, seyahatin olağan dışı yerlere gerçekleştirilmesidir. İkincisi seyahat, ziyaret

edilen yerin ödüllendirilmesi sonucunda yapılmamasıdır. Üçüncüsü turizmde seyahatin konaklamalı olabileceği gibi konaklamasız da olabileceği, ayrıca seyyahat süresinin art arda bir yıldan fazla olmayacağı ancak minimum bir süreyle kısıtlanamayacağıdır (UNWTO, 2001).

Turizmle ilgili çeşitli gruplandırmalar seçilen kriterlere göre farklılık gösterebilir (Erdoğan, 2014). Örneğin turist sayısı (bireysel, grup ve kitlesel turizm) , destinasyon özellikleri (kültür turizmi, inanç turizmi, doğa turizmi), seyahat amacı (iş turizmi, boş zaman turizmi, macera turizmi, spor turizmi), coğrafi alan genişliği (ulusal turizm uluslararası turizm), mevsimsellik (yaz turizmi-kış turizmi) ve kalış biçimi açısından (konaklamalı-konaklamasız) çeşitli kriterlere göre çok farklı bakış açılarıyla sınıflandırılabilir.

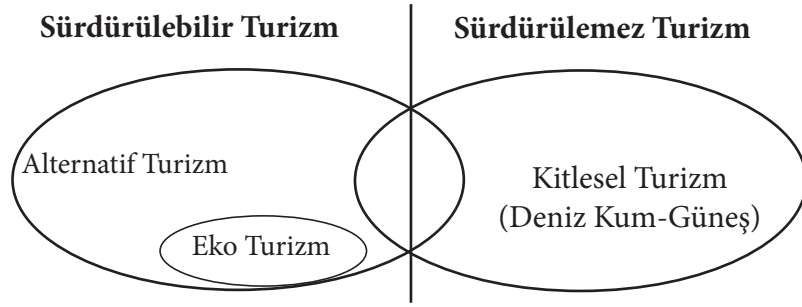
Ancak çevre kirliliğine gösteren hassasiyet nedeniyle toplanan Stockholm konferansı ve sürdürülebilir yaşamın turizm sektörüne uyarlandığı 1992'deki Rio konferansı dikkate alındığında, turizm sürdürülebilirlik açısından iki temel grupta toplanabilir. Sürdürülebilir Turizm ve sürdürülemez Turizm. Bununla birlikte Weaver'in (1999) ifade ettiği gibi, sürdürülebilir turizmle sürdürülemez turizm arasında kesin sınırlar koymak zor olduğu gibi teorik olarak tüm turizm çeşitlerinin sürdürülebilir ve sürdürülemez olarak farklılaştırılabileceği öne sürülebilir.

Örneğin turizm türlerinin bir çoğu büyük hacimli veya kitlesel turizm olarak sınıflandırılabilir ve bu tür büyük hacimli turizm türlerinin uzun dönemlerde sürdürülemez olması yüksek bir olasılıktır. Bunun altında yatan düşünce kalabalık kitlelerin dinlenme, eğlenme yeme içme gibi ihtiyaçlarının karşılanması için çok sayıda tesise ihtiyaç duyulması nedeniyle doğal çevrenin kirleneceğidir. Sonuç olarak doğal çevreye müdahale ne kadar fazla olursa çevrenin tahribata maruz kalması o derece artar. Dolayısıyla büyük hacimli kıyı turizmi ve diğer alternatif turizm türleri de sürdürülemez nitelikte olabilir.

Kitlesel turizm içinde yaygın olarak bilinen turizm türü deniz-kum-güneş üçlüsünden oluşan kıyı turizmidir (Gonzales, Martinez, Maqueo, Lagler, Howard, 2018). Esasen alternatif turizm kavramı deniz-kum güneş üçlüsünü temsil eden kıyı turizmde karşılık geliştirilmiş bir terimdir (Acuner, 2006). Alternatif turizm arayışı sadece kıyılarda gerçekleşen kitlesel turizmin yarattığı çevre kirliliğine karşı geliştirilen bir çözüm değil, aynı zamanda turizm gelirlerinin tüm mevsimlere yayma çabasının bir sonucudur.

Literatürde potansiyel olumsuzluklarına rağmen, bazen eko-turizm sürdürülebilir turizm ve alternatif turizm terimleriyle ilişkilendirilir, hatta eş anlamlı kullanılır. Oysaki daha önce ifade edildiği gibi, sürdürülebilirlik ve sürdürülemezlik açısından turizm türlerinin arasındaki sınırları kesin olarak belirlemek kolay değildir (Weaver, magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenya, 1999). Alternatif turizm, deniz-kum-güneş üçlüsünü oluşturan kitlesel nitelikteki kıyı turizmi dışında diğer turizm türleriyle birlikte eko turizmi de bünyesinde bulunduran genel bir kavramdır. Sürdürülebilirlik, kitlesel turizm ve alternatif turizm arasındaki ilişkileri aşağıdaki gibi gösterilebilir (Şekil 1).

Alternatif Turizm Literatürde etkinliğin kaynağına bağlı olarak doğa temelli ve sosyo kültürel temelli olabilir. (Erdoğan, 2014). Doğa temelli alternatif turizm dağlar, göller, nehirler , akarsular, lagünler, yaylalar, mağarlar, flora ve faunalar, kanyonlar, vadiler ve ormanlık alanlarda yapılabilen her türlü turizm faaliyetlerini kapsayabilir. Buna karşılık sosyo kültürel temelli alternatif turizm el sanatları, arkeolojik kalıntılar, tarihi yapılar ve anıtların ziyaretiyle ilgili turizm faaliyetlerini kapsar. Her ne kadar kıyı turizmde küçük ölçekli olduğu durumlarda doğa turizmi sayılsa da, yaygın olarak turizm endüstrisi tarafından yapılandırıldığı için doğal olmaktan oldukça uzaklaşır.

Şekil 1. Kitlesele Turizm, alternatif turizm ve eko turizm arasındaki ilişkiler (Weaver 1999'dan uyarlama)

Genel mimari ve psikosentrik turizm pazarlarına özgü olduğu kabul edilen kitlesele turizminin aksine; alternatif turizm yerel normlara bağlı kalan, çok merkezli müşteri tipini çeken fakat yerel toplum tarafından kontrol edilen bir sektör olarak yorumlanır (Weaver, 1993). Alternatif turizmin özellikleri dikkate alındığında, daha küçük ölçekli olmaları nedeniyle diğerine göre daha sürdürülebilir uygulamalar olduğu ileri sürülebilir. Ancak ev sahibi topluma girmenin çok elverişsiz olduğu veya yerel seçkinlerin bölgedeki turizm endüstrisini tekelleştirdiği durumlarda olduğu gibi alternatif turizm uygulamaları da sürdürülemez hale gelebilir (Weaver, 1999). Diğer taraftan turizmde sürdürülebilirlik konusunda yaşanan sorunların kaynağı sadece çevreye zarar veren kitlesele turizm faaliyetleri değil, aynı zamanda bölgedeki endüstriyel yapılar ve çevre politikaların yetersizliği de olabilir (Erdoğan, 2014). Diğer taraftan küçük gruplar tarafından yapılması beklenen eko turizm aktivitelerin kitlesele turizme dönüşümü eko-turizmin yapısını değiştirebilir.

2.2. Eko-turizmin Özellikleri ve Türleri

Eko turizm, ekolojik turizmden türetilmiş olup, alternatif turizmin bir alt bileşeni olarak düşünülebilir. Alternatif turizm deniz-kum-güneş üçlüsünden oluşan kitlesele turizmin dışında kalan doğa ve sosyo-kültürel turizm aktiviteleri alternatif turizm faaliyetleri içinde sınıflandırılabilir. Alternatif turizmin doğa temelli turizm aktivitelerini tanımlayan genel bir kavram olarak kırsal turizm terimiyle ifade edildiği gibi eko turizm terimiyle de eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Demirtaş, 2011; Kaypak, 2012). Ancak kırsal turizm alternatif turizme göre daha dar; ekolojik turizme göre daha geniş anlama sahiptir. Kırsal turizm, kırsal alanlarda yapılan ancak kırsal kültür ve kırsal üretimle ilişkilendirilmiş turizm faaliyetlerini kapsar. Kırsal turizmin ve eko turizmin amaçları ve ortaya çıktıkları tarihler de farklıdır. Kırsal Turizm 19. Yüzyılda doğaya dönüş konseptiyle İngiltere de başlar (Çeken vd., 2012). Oysaki eko turizm 20.yüzyılda çevresel endişelerle geliştirilmiş daha yeni bir kavramdır.

Bu bağlamda kırsal turizm (Çiflik turizmi-yayla turizmi , agro turizm, dağ turizmi), macera turizmi su altı dalış turizmi, doğa yürüyüşleri, atlı safari, olta balıkçılığı, yelken turizmi, rafting, mağara turizmi, trekking , yamaç paraşütü, bungee jumping, ornitoloji (kuş gözlemciliği), botanik turizmciği, oryantiring (orienteering), bisiklet turizmi, kamp ve karavan turizmi ve benzer aktiviteler doğa temelli alternatif turizm olarak düşünülebilir (Akpınar ve Bulut, 2010). İnanç turizmi, kültür turizmi, gastronomi turizmi ise sosyo-kültürel temelli alternatif turizm kapsamında değerlendirilebilir

Sözü edilen turizm aktivitelerinin eko turizm ilkelerine uygun yapılması halinde eko turizm olarak kabul edilebilir. Bir turistik faaliyetin eko-turizm kapsamında değerlendirilmesi için WTO'nun belirlediği genel ilkelerin yanı sıra bazı özelliklere sahip olması gerektiği ileri sürülür. Eko-turizm,

homojen bir olgu değil, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların sinerjik toplamından oluşan karmaşık bir yapıdan oluşur. Literatürde farklı yazarlar eko-turizmi, bazı özellikler ve ilkelerle açıklarlar (Donohoe ve Needham, 2008). Örneğin, Wallace ve Pierce (1996), bir turizm faaliyetinin eko-turizm kapsamında değerlendirilmesi için alt yapı ve katılımcı sayısının minimum düzeyde olmasına, çevresel farkındalığın sağlanmasına, eğitim fırsatlarının yaratılmasına, doğayı koruma ve demokratikleşmeye uyulması gerektiğine dikkat çeker (Wallace ve Pierce, 1996).

UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Koruma), eko-turizmin; *biyoçeşitliliğin korunması, yerel halkın refahına katkı sağlaması, turizm endüstrisi ve turistleri sorumlu davranışlara yöneltmesi, yenilenemeyen kaynakların minimum seviyede tüketilmesi, işletmelere iştirak ve sahiplik açısından yerel halkın katılımına önem verilmesi, seyahatlara doğayı korumayı öğretme ve deneyim becerilerinin kazandırılması, küçük ölçekli işletmelerin küçük ölçekli gruplara hizmet vermesi (25 kişilik gruplar-azami 100 yatak) gibi temel ilkelere sahip olması gerektiğine ileri sürer (Wood, 2002).*

Şüphesiz eko turizmin sürdürülebilir felsefe çerçevesinde yürütülmesi, holistik bakış açısını; diğer bir ifadeyle, eko turizmin tüm bileşenleriyle değerlendirilmesini gerekli kılar. Bu bileşenler destinasyon merkezleri, devlet politikaları, tur operatörleri, turizm tesisleri ve turistlerin doğanın korunmasına yönelik eko-turizm yönetmeliklerinin oluşturulmasıdır. Dolayısıyla eko-turizm; doğallığı bozulmamış destinasyon merkezlerini, destinasyon merkezlerini koruma altına alan yasal düzenlemeleri, çevreye duyarlı eko turistleri, seyahat ve tur operatörlerinin doğal çevreyi koruyan tedbirleri içeren eko tur yönetmeliğine göre hareket etmelerini, destinasyon merkezleri ve rota üzerindeki tesislerin doğaya minimum düzeyde etki bırakacak büyüklükte olmasını gerektirir.

2.3. Eko-turizmde Destinasyon Merkezi ve Çekiciliğini Etkileyen Faktörler

Turizm faaliyetleri çoğunlukla destinasyon merkezlerinde geçer. Türk Dil Kurumu Sözlüğündeki karşılığı varılacak olan yer (TDK 1932) olarak ifade edilen destinasyon kavramı turizm literatüründe karmaşık ürünlerle, turistlere deneyim sunan ülke, ada veya şehir gibi iyi tanımlanmış coğrafik alanlar olarak tanımlanır (Buhalis 2020). Karmaşık ürün tekliflerini içeren destinasyon pazarlaması; potansiyel ziyaretçilerle destinasyon tercihlerini, seyahat niyetlerini ve nihai destinasyon seçimlerini etkilemek için iletişim kurma sürecini ifade eder (Gedik, 2021).

Literatürde birden çok destinasyon merkezini içeren alanlar “makro destinasyon”, daha dar alanlı olanlar ise “mikro destinasyon” merkezleri olarak tanımlanır (Davras ve Uslu, 2019). Destinasyonlar, destinasyon markası altında tüketilen turizm ürün ve hizmetlerinin bir karışımını sunar. Cooper vd. (1998) destinasyonları, turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış tesis ve hizmetlerin odak noktası olarak tanımlar.

Literatür, destinasyon seçimini hem içsel hem de dışsal faktörlerin etkilediğini söyler. İçsel faktörler/ itici faktörler; yaşadığı ortamdaki uzaklaşma, rahatlama, prestij kazanma, ilişkileri geliştirme, geçmişte yaşama gibi sosyo-psikolojik faktörlerle ilgiliyken; dışsal faktörler destinasyon merkezlerinin çekiciliğiyle ilgilidir (Crompton, 1979; Davras ve Uslu, 2019).

Buhalis (2000), destinasyon seçiminde etkili olan dışsal faktörleri; *tarihi ve kültürel çekicilikler, erişimi kolaylaştıran ulaşım sistemleri ve rotalar, yeme içme konaklamayla ilgili tesisler ve sunulan hizmetlerin niteliği, ziyaretçilerin ihtiyaç duyduğu bankacılık ve iletişim gibi yan hizmetlerin varlığı, araçlar veya tesis yöneticilerinin sunmuş olduğu paketin niteliği ve destinasyon merkezinde planlanmış faaliyetler olarak açıklar.*

2.4. Eko-turizmin Fayda ve Sakıncaları

Eko-turizmin, ekonomik sosyal ve çevresel açıdan çeşitli yararlar sağlayabilir. Ekonomik açıdan sağladığı yararlar, istihdam olanaklarını artırmasının yanı sıra yöresel ürünler ve el sanatlarının satışı nedeniyle bölge halkına doğrudan veya dolaylı olarak gelir sağlaması olarak özetlenebilir.

Çevresel açıdan sağladığı yarar sürdürülebilirlik felsefesi nedeniyle doğal alanların korunması, atıkların azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmesi açısından sadece şimdiki neslin değil, gelecekteki nesillerinde yaşanabilir ortam bulmasına katkıda bulunur.

Sosyo kültürel açıdan farklı bölgeler ve farklı kültürlerle etkileşimin sağladığı kültürel zenginlik yanında geleneksel kültür elemanlarının yeniden düzenlenmesi gibi yararlar sağlayabilir (Akoğlu, 2018).

Bununla birlikte literatürde eko turizmin kontrol edilmemesi durumunda yararları yanında bazı olumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir. Örneğin yerel nüfusun artışına , alkol tüketiminin ve çeşitli suçların artmasına , yerel kültürün ve yöresel dilin erozyona uğramasına neden olduğu ileri sürülmektedir (Demir ve Çevirgen, 2014; Kuter ve Unal, 2009).

Diğer taraftan konut imar planına mevzuatın izin vermediği alanlarda eko-turizm adı altında imar planlarının yapılarak eko turizmin rant amaçlı kullanılması da mümkün olabilmektedir (Sağlam 2021). Ancak bütün bu sakıncalar eko-turizmin yarattığı sorunlar değil, eko-turizmin uygun bir şekilde yapılmaması ve ekoturizmle ilgili yasal düzenlemelerin istismar edilmesidir.

3. METODOLOJİ

Veriler doküman analizi, odak grup çalışması ve derinlemesine görüşme yöntemiyle toplanmıştır. İhtiyaç duyulan dokümanlar bu konuda çalışma yapan Kent konseyi ve internet kaynaklarından elde edilmiştir. Odak grup görüşmesi için başlangıçta köy muhtarları, oda başkanları , ilçe siyasi parti temsilcileri ve yerel yöneticileri (Biga Kaymakamı, Karabiga ve Gümüşçay Belediye Başkanları, Biga Orman İşletme Müdürü, Biga Meslek Yüksekokul Müdürü, Biga İİBF Fakültesi ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokul Dekanlarını kapsayan dört grup oluşturulmuştur. İlk iki grupta yapılan odak grup görüşmesinden sonra bisikletçiler, yürüyüş grupları, motosikletçiler ve avcı derneklerinin temsilcilerini içeren yeni bir grup oluşturularak görüşmeye davet edilmiş ve toplamda beş ayrı grupta odak grup çalışması yapılmıştır. Her bir grup kent konseyiyle birlikte davet edilmiştir. Hobi grubuyla odak grup çalışmasının asıl nedeni doğa yürüyüş yolları, kamp alanları ve bisiklet rotaları hakkında bilgi toplamaktır. Toplantılar sırasıyla muhtarlar, oda başkanları, siyasi parti temsilcileri, hobi grupları ve yönetici gruplarıyla yapılmıştır.

Görüşmeler farklı gün ve saatlerde Biga Belediyesi Kent Konseyi salonu, Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve Meslek Yüksekokul toplantı salonlarında yapılmış, tüm görüşmelerin ses kaydı alınmış, aynı zamanda moderatör yardımcısı konuşmaların önemli bölümlerini yazılı olarak not almıştır.

Köy muhtarlarının sayısının çok olması nedeniyle, çevreyi çok iyi tanıyan kent konseyinin önerileriyle sadece eko-turizm potansiyeline sahip köylerin muhtarları davet edilmiştir. Diğer grupların katılımcılarında benzer şekilde konuyla ilgili kişi ve kurumların temsilcileri seçilerek çağrılmıştır. Mazeretleri nedeniyle toplantıya katılmayan veya erken ayrılan katılımcılar nedeniyle ihtiyaç duyulan eksik bilgiler için kendileriyle tekrar iletişim kurularak yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmelerde Bigadaki eko-turizm potansiyelinin ayrı bir yanını ölçmek üzere yarı yapılandırılmış

yedi adet soru hazırlanmıştır. Ayrıca her oturum öncesi katılımcılara eğitim seviyesi, yaşı ve görevlerini içeren form dağıtılarak doldurmaları istenmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra toplantıda hazır bulunan akademisyenler tarafından alınan notlar ve ses kayıtlarının yanısıra Kent Konseyi ekibiyle birlikte yerinde ziyaret ve incelemeler sırasında yapılan görüşmeler ve toplanan dökümanlarla birlikte değerlendirilmiştir.

Keşifsel nitelikteki bu araştırmanın başlıca kısıtları; grup üyelerinden bazılarının işleri nedeniyle konu hakkında tek seferde söz alarak geniş kapsamlı cevap verip toplantıdan ayrılması ve özellikle yönetici konumundaki katılımcıların bazılarının toplantıya kendileri yerine yardımcılarını ve temsilcilerini göndermiş olmalarıdır.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Yapısı

Birinci grupta sekiz, ikinci grupta yedi, üçüncü grupta on, dördüncü grupta beş, beşinci grupta altı katılımcı olup ayrıca tüm oturumlara kent kenseyi başkanı, sekreteri ve iki üyesi katılmıştır. Katılımcılar, 30-67 yaş aralığında olup, birinci grup katılımcıların tamamı ilkokul mezunu, son grubun hemen hepsi üniversite mezunu, diğer gruplarda en fazla orta öğrenim mezunları olmak üzere ilkokul ve üniversite mezunlarından oluşmaktadır.

4.2. Katılımcıların Eko-turizm Algıları

Katılımcılara eko-turizmi nasıl algıladıkları ve kendilerine neler çağrıştırdıklarıyla ilgili olarak sorulan soruya birinci gruptaki katılımcıların neredeyse tamamı, doğada yapılan bir turizm olduğunu fakat eko turizmin diğer turizm türlerinden farklı olan yanlarından emin olmadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer gruplardaki katılımcılar eko turizmi; yapıldığı yer, yarattığı fayda, doğada yaşanan deneyim ve kültürel etkileşim temelinde ifade etmişlerdir.

Bu bağlamda gruplardaki katılımcılar eko turizmi bozulmamış doğa ortamları, köyler, ormanlar, yaylalar, göl ve akarsu kıyıları gibi kırsal alanlarda ve deniz kıyılarında yapılan bir turizm faaliyeti olarak algıladıklarını dile getirmişlerdir.

Eko turizmin yararları açısından tanımlayanlar yerel el sanatları ve yöresel ürünlerin satışı, iş imkanları nedeniyle yerel düzeyde ekonomik fayda, kültürel etkileşim ve deneyim yaşamaya olanak tanıyan turizm olarak ifade etmişlerdir.

4.3. Biga'da Yapılabilecek Eko-turizm Aktiviteleri

Gruplardaki katılımcıların hemen hepsi, Biga'nın eşsiz güzelliklere sahip Çanakkale'nin bir uzantısı olduğu, hem bozulmamış doğaya sahip olması hem de deniz kıyısına sahip olması nedeniyle pek çok eko-turizm faaliyetininin yürütülebileceğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda birinci grup katılımcıları, mesire alanlarını içine alan atlı ve yaya doğa yürüyüşlerini ön plana çıkarırken, ikinci grup katılımcıları deniz kıyısında olan Aksaz'da turistik olta balıkçılığını; Karabiga'da yelken turizmini ön plana çıkarmışlardır.

Üçüncü grup katılımcılarından biri, Biga'da kurulan termik santralleri ve demir çelik tesislerini eko turizm açısından kıyıların çekiciliğini zayıflattığını, bu yüzden eko turizmin henüz bozulmamış doğal güzelliklere sahip iç kesimlere kaydırılması gerektiğini öne sürmekle birlikte; gruplardaki diğer katılımcıların büyük çoğunluğu yelkenciliğin yanısıra, Karabiga'daki batık denizaltı ve Kemer' de deniz altına uzanan antik kalıntılar nedeniyle dalış turizmi yapılabileceğini dile getirmişlerdir.

Gruplardaki katılımcıların birçoğu, özellikle hobi grupları eko turizmde gerek kültür rotasının gerekse doğa yürüyüş rotalarının eko turizm açısından çok önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Çanakkalenin diğer ilçeleriyle birleştirilmiş kültür rotalarının yöre dışı turistleri çekmesine önemli düzeyde katkı sağlayacağını dile getiren katılımcılar, doğa yürüyüş rotalarının yerel doğa severler yanında civardaki ziyaretçileri artıracığı konusunda görüş bildirmişlerdir. Diğer taraftan kamp ve karavan alanlarının ayrılmasının doğa severlere çekicilik kazandıracağı ileri sürülmüştür. Bu bağlamda gruptaki katılımcıların bir çoğu Belediye tesislerinin bulunduğu Aksaz'ın kamp ve karavan alanı için uygun olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Diğer taraftan Biga ilçesinde kullanılan bazı yürüyüş rotaları olmakla beraber, yeni yürüyüş ve bisiklet rotalarının profesyonel bir ekip tarafından belirlenmesi ve gereği için ilgili birimlere iletilmesinin önemli olduğuna değinmişlerdir. Yine ilçede potansiyel kültürel değer taşıyan destinasyon merkezlerinin Çanakkale'nin bilinen kültür rotalarıyla birleştirilmesinin Bigadaki eko turizm faaliyetini olumlu yönde etkileyeceğini ileri sürmüşlerdir.

Bunların dışında katılımcıların çoğunluğunun desteklediği önemli görüşlerden bir de yerel yönetimlerin desteğini alarak kurulan komisyonun gönüllülük esasına göre çalışmaları ve bu çalışmaların sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere duyurulması olmuştur.

4.4. Biga'nın Eko-turizm Açısından Destinasyon Merkezi Olma Potansiyeli

Gerek kent konseyinin yapmış olduğu taslak çalışmada, gerekse gruplarla yapılan görüşmelerde Biga'da kültürel değerlere ve doğal güzelliklere sahip bir çok yerden bahsedilmiştir. Ancak, Kemer'de bulunan Parion antik kenti ve Aşıklar tepesi, Bahçeli köyündeki Bigalı Mehmet Çavuş anıtı kültürel açıdan; Nilüfer gölü, Işıklı köyü ve Arabaalan köyü doğal güzellikler açısından ön plana çıkmıştır. Genel olarak çekim potansiyeline sahip yerlerle ilgili olarak katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Parion Antik kenti: Buranın önemi Persler, Makedonlar, Roma ve Bizans imparatorlukların geçmişteki izlerini günümüze taşımasından kaynaklanır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda tiyatro, oda mezarlar, hamam, odeion, agora ve dükkanlar gibi antik kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte kazı alanında ortaya çıkarılan kısımların kentin çok küçük bir alanı olduğu ve büyük bir bölümünün deniz altında kaldığı tahmin edilmektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı tarih ve kültürel değer açısından Kemer'de bulunan Parion antik kentinin kazının tamamlanmasından sonra destinasyon noktası olarak çekim potansiyeline sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılara tarafından Parion Antik kenti için önerilen bir başka turizm aktivitesi, antik kentin deniz altında bulunan kalıntılarının su altı seyir koridorlarının inşa edilmesi veya su altı dalışlarının yapılmasıdır. Bununla beraber bir katılımcı fikrin oldukça ilgi çekici olduğunun kabul etmekle birlikte tarihi eser kaçakçılığına yol açabileceği şeklindeki endişesini dile getirmiştir.

Aşıklar Tepesi: Parion antik kentin çekiciliğini artıran bir başka kültürel mirastır. Antik kente birkaç kilometre uzaklıktaki şapelde tarihi kilise birbirine sarılmış olarak bulunan sevgililerin mezarı bulunmaktadır. Şapel'in önemi sadece tarihi bir kiliseye sahiplik yapması değil; aynı zamanda 1700 yıl önce yaşanmış efsanevi bir aşkı günümüze taşımasından kaynaklanır.

Bazı katılımcılar, kazı alanı ve çevresinin kazının sponsorluğunu üstlenen İÇDAŞ firmasının kontrolünde olmasını, özellikle İÇDAŞ sınırları içinde kalması nedeniyle kilisenin bulunduğu aşıklar tepesine izin almaksızın girişin mümkün olmamasını, eko-turizm açısından sınırlayıcı bulmaktadır.

Bigalı Mehmet Çavuş Kabri: Gerek Kent konseyi, gerekse katılımcılar tarafından öne çıkarılan bir başka kültürel mirastır. Bigalı Mehmet Çavuş Kabri, Çanakkale kahramanlık destanının bir parçası olması nedeniyle önemlidir. Mehmet Çavuş Kabri, Çanakkale savaşlarında tüfeğinin mekanizması bozulması nedeniyle düşmana istihkam küreğiyle saldıran bir kahramanın hikayesini anlatır. Çanakkale şehitliğiyle birleştirilen bir kültür rotasına dahil edilmesi ziyaretçi sayısını artırabilir.

Nilüfer Gölü: katılımcıların çoğuna göre; Biga ilçesinde doğal güzellikleri yansıtmaları açısından çekim merkezi olma potansiyeline sahip öncelikli yerler arasındadır. Nilüfer gölünün önemi orman içinde yer alması kadar; geceleri kapanarak suyun altına çekilip güneşin doğuşuyla birlikte su yüzüne çıkan eşsiz güzellikteki nilüfer çiçeklerini barındırmasından kaynaklanır. Halen bir mesire yeri olarak hizmete açılan Nilüfer gölünde ziyaretçilerin dinlenebileceği küçük ölçekli bir tesis bulunmaktadır.

Yöresel Lezzet Durağı Işıklı Köyü: Gerek doğal güzellikleri barındırması gerekse yöresel lezzetlere ev sahipliği yapması açısından katılımcıların çekici özelliklere sahip olduğu düşünülen göçmen köyüdür. Nohut kahvesi, listatoçima adlı pomak böreği, pomak akıtması, doğal ortamlarda beslenen hayvan ürünleri gibi yöresel lezzetleri ve bozulmamış doğasıyla, yürüyüş, atlı geziler ve bisiklet turları için durak olabilecek potansiyele sahip bir köy olduğu ifade edilmiştir. Köyde 20-30 kişilik grupların hizmetini karşılayacak tesisler bulunmaktadır.

Arabaalan Köyü: Eko-turizm açısından önemli bir potansiyeler sahip bir başka nokta Işıkelinin hemen yakınında yer alan Arabaalan köyüdür. Her ne kadar görüşülen grupların tamamı tarafından dile getirilmemiş olsa bile, ilk iki gruptaki katılımcılardan bazıları tarımsal üretimin yapılabildiği, çeşitli kuş türleri, köpek türleri, at türleri, küçük ve büyükbaş hayvan türlerinin üretiminin ve ticaretinin yapıldığı bir köy olarak eko-turizm açısından başlı başına bir çekim merkezi potansiyeline sahip olduğu görüşü hakimdir.

Bu görüşün altında Arabaalan köyünün çiftlik turizmine, çeşitli hayvanların seyrine, atlı ve motorlu geziler için mükemmel imkanlara sahip olduğu düşüncesi yatar. Arabaalan köyünü eko-turizm açısından çekici kılan bir diğer faktör çevrenin doğal dokusunu zarar vermeden küçük grupların yeme içme ve konaklama ihtiyacını karşılayabilecek tesislerin var olmasıdır.

Bununla birlikte gruptaki katılımcıların birçoğu, gerek doğal güzellikleri, gerekse tarihi ve kültürel mirası yansıtan noktaların gelecek vaat etmesine rağmen; destinasyon merkezi olması açısından yakın zamanda tek başlarına sahip oldukları çekiciliklerinin yeterli olmayabileceği konusundaki endişelerini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda Biga ve çevresini destinasyon merkezi yapmak için doğal güzelliklerin yanısıra tarihi ve kültürel özelliklere sahip noktaların geliştirilmesi ve yapılarına uygun bir şekilde Çanakkale'nin diğer ilçeleriyle bütünleştirilecek rotalara dahil edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

4.5. Biga'nın Potansiyol Destinasyon Noktası Olma Açısından Çekiciliğinin Artırılması

Biga'nın destinasyon merkezi olabilmesi için doğal güzelliği yanında tarihi ve kültürel mirasa sahip olduğu konusunda hem fikir olan katılımcılar, eko-turizm açısından öncelik verilmesi gereken noktaların çekiciliğinin artırılması konusunda ifadeleri aşağıdaki özetlenebilir:

Konu hakkında bilgi sahibi olan katılımcılardan biri, kazıların ilk kez 1970'li yıllarda yüzey araştırmalarıyla başladığını, 1997'de sondaj çalışmalarıyla devam ettirildiğini ancak gerçek anlamda kazılara 2008 yılında başladığını; aradan geçen 14 yıla rağmen, antik kentin henüz çok az bir kısmının ortaya çıkarıldığını ifade etmiştir. Bununla birlikte Kemer'de görev yapan katılımcılardan biri, kazı

ekibinin ifadelerine dayanarak antik kent kalıntılarının çok geniş bir alana yayılmasına rağmen; kazı alanı çevresinin özel mülklerle çevrili olduğunu ifade etmiş ve kazıların devam ettirilebilmesi için süratle kamulaştırmanın yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu görüş daha sonra diğer katılımcılar tarafından da desteklenmiştir.

Katılımcıların bir kısmı Parion antik kentinin çok yakınlarında olan antik kentle ilişkili olan aşıklar tepesine İÇDAŞ güvenliği aşılmaksızın girilemediği için bağımsız olarak yol açılması gerektiğini ileri sürerken, baskın çoğunluk ayrı bir yolun açılmasının çeşitli nedenlerle sorunlu olabileceği, ayrıca şapelin güvenliğinin İÇDAŞ tarafından sağlanmasının da ayrı bir avantaj olduğunu savunmuşlardır. Her iki görüşü savunanların ortak noktasıysa kazı alanı yakınına turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek küçük çaplı bir tesisin kurulmasıdır.

Tarihi ve kültürel miras bakımından benzer bir yapı, Bahçeli köyündeki Seddülbahir kahramanı olarak anılan Biga'lı Mehmet Çavuş Kabridir. Bu noktanın kültür tabanlı ekoturizm açısından daha ilgi çekici hale getirilmesi için halen savaş galerisi olarak kullanılan eski ilkokul binasının yeniden düzenlenmesi, Mehmet çavuşun evinin kamulaştırılarak müze haline getirilmesi ve onun kahramanlığını anlatan heykelin müzenin yanına konularak animasyon gösterimi de dahil olmak üzere müze ve savaş galerisinin ziyarete açılması gerektiği görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Katılımcılara göre, doğal güzellikler açısından ilk sırada Nilüfer gölü yer almaktadır. Hemen yanısında ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir tesis bulunmaktadır. Doğa yürüyüş yollarının Nilüfer gölü civarından geçmesi ziyaretçi sayısını artırabileceği gibi tanıtımına da olumlu katkılar sağlayabilir. Katılımcılardan çoğu Nilüfer gölüne giden yolların ıslahına rağmen özellikle grupları taşıyan otobüsler için yetersiz olduğunu ve genişletilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Doğal güzellikler ve yöresel lezzetler açısından Işıklı köyünün çekiciliğini artırmak için köye yakın şelalenin rota içine alınması, köyde bulunan mağaranın ışıklandırılarak mağaraya gidişi kolaylaştıran yol yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Ayrıca katılımcılar mükemmel bir konumda olan Pomak kültür evinin hizmete açılmasının ve burada yöresel lezzetlerin sunulmasının köyün çekiciliğini artıracaklarını ifade etmişlerdir. Nitekim son grupta katılımcılardan biri özellikle eko-turizmin, gastronomi turizmi olmadan yürümeyeceğine dikkat çekerek yöresel lezzetlerin önemle planlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Diğer katılımcılar bu görüşü destekleyerek Biga'nın giriş çıkışlarında yöresel lezzetlerin tanıtım ve satışlarının yapılabileceği düzenlemelerin faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Kent konseyi üyeleri ise, her bir noktanın çekiciliğini artırmanın önemli bir yolunun da çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi olduğunu dile getirmişler, bu konuda Belediyelerin kamu kuruluşlarının ve üniversitenin katkıları olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca eko turizmin bir kültür meselesi olduğu ekoturistlerin ve araçların doğayı koruma güdüsüyle hareket etmeleri gerektiği, aksi halde eko turizmin amacı dışına çıkılacağına vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla eko-turizmde turistler kadar tesis sahiplerinin, seyahat acenteleri ve tur operatorlerinin doğayı koruma bilinciyle hareket etmesi ve bu bağlamda üniversite, belediye ve orman işletmesinin bu konuda çeşitli eğitim ve seminerler düzenlemesinin yararlı olacağına dikkat çekmişlerdir.

4.6. Eko-turizmden Beklenen Fayda ve Sakıncalar

Katılımcılara eko-turizmin bölgeye ne gibi fayda ve sakıncaları olduğu sorulduğunda, öncelikli olarak ekonomik yararı dile getirmişlerdir. Ekonomik yarar getiren unsurları yöresel el sanatlarının satışına olanak sağlaması, tesislerin vermiş olduğu hizmetlerden elde edilecek gelirler ve yerel halka sağlayacağı

iş olanakları olarak sıralamışlardır. Eko turizmin olumsuz yanlarını ise, grupların kalabalık olması, çevre bilincinden yoksun davranışlar gösterilmesi ve bölgelerde planlanan etkinliklerin kontrolsüz yapılması halinde çevre kirliliği ve yangın olasılığının artması olarak ifade etmişlerdir.

4.7. Rotaların Oluşturulması ve Önemi

Katılımcıların rotalarla ilgili görüşleri iki noktada toplanabilir. Birincisi doğa yürüyüş, atlı safari ve bisiklet rotaları; ikincisi kültür rotalarıdır.

Doğa yürüyüşü ve atlı gezi güzergahlarının 5-20 km, bisiklet rotalarının ise 20 -200 km uzunlukta olabileceği ifade edilmiştir. Doğa yürüyüşleri genel olarak yerel düzeyde olmakla birlikte zaman zaman komşu illerdeki doğa yürüyüş gruplarıyla birleştirilebileceği ve böylece komşu yörelerden ziyaretçi çekilebileceği belirtilmiştir. Doğa yürüyüşleri için oluşturulan her bir rota üzetinde mola yerlerinin Nilüfer gölü, Işıklı köyü ve Arabaalan köyünden geçecek şekilde planlanması doğal güzelliklerine sahip noktaların hem tanınmasına hem de ziyaretçi sayılarının artmasına katkı sağlayacağı görüşü hakimdir. Genel kanaat rotaların profesyonel ekipler tarafından belirlenmesidir.

Katılımcılar, rotaların eko-turizme yaptığı katkının artırılmasının bir başka yolunun, doğa yürüyüş yollarının uluslararası niteliğe büründürülmesi; daha uzun menzile sahip olan bisiklet rotalarının ise uluslararası rotalara dahil edilmesi gerektiği görüşünü dile getirmişlerdir.

Benzer şekilde Katılımcılar arasında henüz tamamlanmadığı için yeterli çekiciliğe sahip olmadığını bu yüzden Parion antik kentininin de Çanakkalenin diğer ilçelerindeki tanınırlığı fazla olan kültür noktalarıyla birleştirilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmıştır.

5. SONUÇ

Eko-turizmin, turizm faaliyetleri içinde giderek önem kazanması, sadece kitlesel turizmin yarattığı çevresel kirliliğin önlenmesi ya da turizmi tüm mevsimlere yayma çabası değil; aynı zamanda kalabalık kentlerin gürültü ve kirliliğinden kaçarak doğaya yönelmek isteyen insan sayısındaki artışının sürdürülebilirlik felsefesiyle ekonomik yarara dönüştürme çabasıdır.

Biga gerek tarihi ve kültürel miras gerekse doğal güzellikler açısından çok zengin olan Çanakkale ilçesinin bir parçasıdır. Eko-turizm açısından Bayramiç ve Ayvacık başta olmak üzere diğer ilçeleri oldukça faal olduğu halde sanayileşmenin olduğu Biga ve Çan ilçeleri son sıralarda yer almaktadır. Oysaki Biga, gerek tarihi ve kültürel miras gerekse doğal güzellikler açısından eko turizm açısından dikkate değer bir potansiyele sahiptir.

Biga'nın eko-turizm potansiyelini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma sonuçları, başta kazıları devam eden Parion antik kenti gibi tarihi ve kültürel miras açısından yeterli potansiyele sahip olduğunu ancak, mevcut halleriyle daha geniş coğrafi bölgelerden turist çekmek için bazı yatırımların yapılması ve Çanakkale'nin diğer ilçelerinde çekiciliği yüksek noktalarla birleştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Özellikle tarihi ve kültürel değer taşıyan öncelikli noktalardan biri olan antik kentin çevresindeki arazilerin kamulaştırılması, sponsor firmanın arazisi içinde kalan antik kent yakınlarındaki şapel'in yol sorununa çözüm getirilmesi, antik kentin bulunduğu yerde küçük çaplı bir dinlenme tesisinin oluşturulması, Bigalı Mehmet Çavuş anıtının ve hatıralarının ilgi çekici hale getirilmesi için bazı düzenlemelerin yapılması gerektiği ön plana çıkmaktadır.

Sualtı turizmi açısından Karabigadaki batık denizaltının ve Kemerdeki su altı antik kent kalıntılarının bulunduğu noktalar dalış turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olabilir. Karabigada dalış kurslarının açılması dalış sporunun yaygınlaşarak su altı turizmüne katkısını artırılabilir.

Bigada Eko-turizmin yaygınlaştırılması açısından eko çiftliklerin yaygınlaştırılması için gerekli teşviklerin sağlanması yararlı olabilir. Öncelikle ilçe Tarım Müdürlükleri aracılığıyla eko çiftliğe uygun alanlar belirlenerek arazi sahipleri teşvik edilebilir. Eko çiftliklerin arzulan sonuçlara ulaşması ulaşım şebekesinin iyileştirilmesi ve il turizm Müdürlüğü desteğiyle çiftliklerin haritaları hazırlanabilir.

Doğa yürüyüşü ve bisiklet yolları doğal güzelliklere sahip noktalardan geçmesi bu noktalardaki hareketliliği artırarak gelişmesine katkı sağlayabilir. Bu yürüyüş ve bisiklet rotalarına uluslararası nitelik kazandırılması, geniş bir coğrafi alandan turistlerin gelmesine katkı sağlayabilir. Örneğin Gönen'deki uluslararası nitelikte sahip ARTEMA yoluyla birleştirilmesi ve entegre edilen yürüyüş yollarının projelendirmesinin yapılarak Uluslararası nitelik kazandırılması Biga'nın tanıtımına ve Eko-turizm potansiyelinin harekete geçirilmesinde büyük ölçüde katkı sağlayabilir. ARTEMA; 2016 yılında kurulmuş olandoğa sporları ve Dağcılık kulübüdür. ARTEMA yolu, Gönen ilçesinden Kınalardan başlayıp, güneydeki dağları dolaşarak saraçlar köyünde son bulan 276 km uzunluğundaki parkura sahiptir.

Benzer şekilde Biga bisiklet rotaları da EUROVELO uluslararası bisiklet rotaları ağına entegre edilebilir. Eurovelo bisiklet yolu Avrupa Bisiklet Federasyonu tarafından geliştirilen bir proje olup 16 ayrı uzun bisiklet rotasından oluşur. Norveç'ten başlayıp, Bulgaristan içinden geçerek Karadeniz kıyılarına kadar uzanır. Eurovelo uluslararası bisiklet ağına Türkiye'de dahil olan ilk kurum İzmir Büyükşehir Belediyesidir. Eurovelo projesiyle Bigadaki bisiklet yolları Bulgaristan-Türkiye arası karayollarıyla Edirne-Uzunköprü-Keşan Gelibolu Çanakkale- Lapseki'den Bigaya bağlanabilir. Bu projelerin bisiklet rotaları üzerindeki yer alan yerleşim birimleriyle koordineli bir şekilde yürütülebilir.

Şüphesiz eko turizmin yaygınlaştırılmasının en önemli ayağı, bilinçli bir toplumdur. Bu bağlamda turizmde sürdürülebilirlik felsefesine hizmet eden eko-turizm konusunda ilgili tarafları bilgilendirmek amacıyla eğitim konferans ve seminerlerin düzenlenmesi hem eko turizmin gelişmesine hem de eko-turizm anlayışının doğru bir şekilde uygulanmasını sağlayabilir.

Eko-turizmin gelişmesine katkı sağlayacak diğer bir yaklaşım yavaş şehir kalkınma modelidir. Yavaş şehir, aslında hızlı gıdanın (fast food) karşıtı olarak oluşturulan yavaş gıda (slow food) kavramından esinlenerek geliştirilmiş bir terimdir (Ünal, 2016). Diğer bir ifadeyle yavaş şehir, yerel üretim ve yemek kalitesinin iyileştirilmesi yanında sürdürülebilirlik felsefesiyle desteklenen kentsel ekonomik modelini ifade eder. Dolayısıyla böyle bir kalkınma modeli sadece turizmde değil, aynı zamanda hayatın her alanının sürdürülebilir bir yaklaşımla yönetmek demektir.

Teşekkür: Bu çalışmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen Başta Kent konseyinin Başkanı Metin Tatlı ve Kent Konseyi sekreteri Erdoğan Başer ve tüm üyelerine teşekkür ediyoruz. Ayrıca bu çalışmada özellikle doğa yürüyüş yolları ve bisiklet rotalarında verdiği destek nedeniyle bisiklet sporcusu ve aynı zamanda akademisyen olan sayın Dr. Mustafa Dünder'a teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKÇA

- Acuner, Ş. A. (2006). Turizmde Sürdürülebilirlik Anlayışı İçinde Alternatif Turizmin Yeri. *Verimlilik Dergisi*(4). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/verimlilik/issue/30680/331424> adresinden alındı
- Aiking, H., & De Boer, J. (2004). Food Sustainability Diverging Interpretations. *British Food Journal*, 106(5), 359-365.

- Akoğlu, Z. (2018). Sürdürülebilir bir Turizm Türü "EKOTURİZM" Dünyadan ve Türkiye'den örnekler. İstanbul, Türkiye: İTÜ, Konut Araştırma ve Uygulama Merkez Müdürlüğü.
- Akpınar, E., & Bulut, Y. (2010). Ülkemizde Alternatif bir Turizm Dalı olan Eko Turizm çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi. 4, s. 1575-1594. Artvin: Çoruh Üniversitesi.
- TDK (1932). Sozluk.gov.tr. 10 16, 2022 tarihinde Türk Dil Kurumu: <https://www.tdk.gov.tr/> adresinden alındı
- Buhalis, D. (2020). Marketing the competitive destination of the future - Growth strategies for accommodation establishments in alpine. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., & Gilbert, E. (1998). *Tourism: Principles and Practices*. England: Addison Wesley Longman.
- Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.
- Çeken, H., Uçar, M., & Dalgın, T. (2012). Kırsal Turizmin Gelişmesinde Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 1(1), 4-28.
- ÇTO . (2013). Çanakale Turizmde yeni markasını ortaya çıkarıyor. Çanakale. 09 20, 2022 tarihinde <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Turizmde-Yeni-Degerlerini-Markasini-Ortaya-Cikariyor.pdf> adresinden alındı
- Davras, Ö., & Uslu, A. (2019). Destinasyon Seçimini Belirleyen Faktörlerin Destinasyon Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi:Fethiyedeki İngiliz Turistler Üzerinde Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 679-696.
- Demir, C., & Çevirgen, A. (2014). Eko turizm Yönetimi. Ankara: Nobel basın yayın.
- Demirtaş, N. (2011). Kırsal Turizmin üç boyutu ve Uygulamalardan Örnekler. Uluslararası Turizm ve Otelcilik Sempozyumu (s. 129-145). Konya: S.Ü. turizm Yüksekokulu. 10 16, 2022 tarihinde alındı
- Donohoe, H. M., & Needham, R. D. (2008). Ecotourism: The Evolving Contemporary Definition. *Journal of Ecotourism*, 192-210.
- Erdoğan, N. (2014). Eko-turizm, çevre ve Sürdürülebilirlik. H. Reyhan, A. Mutlu, H. Doğan, & A. Reyhan . içinde Siyasal Bilgiler Kitabevi.
- Gedik, Y. (2021). Turizm Sektöründe Destinasyon Pazarlaması:Eğilimler, Destinasyon Pazarlama Stratejileri Ve Destinasyon Pazarlamasında Karşılaşılan Zorluklar. *Journal Of Tourism Intelligence And Smartness*, 4(2), 117-139.
- Gonzales, M. G., Martinez, L. M., Maqueo, O. P., Lagler, M. C., & Howard, A. (2018). Towards a Sustainable sea, sun and sand Tourism: Rhe Value a Ocean View and Proximity to the coast. *Sustainability, MDIP*, 10(1012), 1-15.
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik Turizm ve Kırsal Kalkınma. *KMU Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar*, 14(22), 11-29.
- KTB. (2007). Turizm stratejisi 2023. 2022 tarihinde TC Turizm ve Kültür Bakanlığı: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96696/turkiye-turizm-stratejisi.html> adresinden alındı
- Kuter, N., & Unal, E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Eko-turizmin Çevresel Ekonomik ve Sosyo-kültürel Etkileri (Cilt 9). Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi.
- Owen, O. S., Chiras, D. D., & Reganold, J. P. (1998). *Natural Resource Conservation: Management for Sustainable Future*. New Jersey: Prentice Hall.
- Sağlam, S. (2021, 10 9). Çanakale eko-turizm tehdidi altında. *Gazete Duvar*: <https://www.gazeteduvar.com.tr/canakkale-eko-turizm-tehdidi-altinda-haber-1537862> adresinden alındı
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi için Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 1-11.
- Statista. (2022, Mayıs). 9 27, 2022 tarihinde <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism--total-economic-contribution-worldwide/> adresinden alındı
- UNWTO. (2001). UNWTO Libraray. doi:978-92-844-0437-7
- US EPA. (...). Report on the Environment. 10 8, 2022 tarihinde US environmental Protection Agency: <https://www.epa.gov/report-environment/sustainability-and-roe> adresinden alındı
- Ülkelerin Turizm Gelirleri. (2017). 9 25, 2022 tarihinde Atlasbig.com: <https://www.atlasbig.com/tr/ulkelerin-turizm-gelirleri> adresinden alındı
- Ünal, Ç. (2016). Turizm Coğrafyasında yeni kavramlar, yavaş şehir ve yavaş Turizm. *Eastern Geographical Review*, 13-36.
- Wallace, G., & Pierce, S. M. (1996). An Evaluation of Ecotourism in Amazonas, Brazil. *Annals of Tourism Research*, 23(4), 843-873.
- Weaver, D. B. (1993). Ecotourism in the Small Island Caribbean. *Geo Journal*, 31(4), 457-465.
- Weaver, D. B. (1999). magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenya. *Annals of Tourism Research*, 792-816.
- Wood, M. E. (2002). Ecotourism: Principles, Practices&Policies for Sustainability. 10 16, 2022 tarihinde About UN Environment Programme: <https://www.unep.org/about-un-environment> adresinden alındı